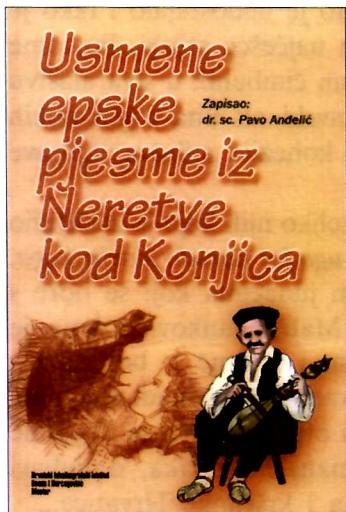

**USMENE EPSKE PJESME IZ
NERETVE KOD KONJICA**
(Zapisao: dr. sc. Pavo Andelić),
izd. Hrvatski leksikografski institut Bosne i
Hercegovine Mostar, Mostar, 2006., 156 str.

i slavnim fotografom Ćirilom Ćirom Raičem. Knjiga je tvrdo ukoričena. Na naslovni se nalazi oslikani pučki guslar Ivan Ivić Šunjić Bućo iz Sultića i uzdignuta glava konja te glava djevojke. Na zadnjoj korici nalazi se lik junaka s mačem i detalj sa sudačke stolice iz sela Bukovice u Neretvici (14. st.). Već je sve ovo dostatno da privuče zanimanika ne samo na kupovanje knjige, nego i na čin radosnoga čitanja ove zanimljive i vrijedne knjige iz narodne usmene književnosti.

U predgovoru zapisivač dr. Pavo kaže da je sve pjesme u ovoj knjizi čuo od svoga oca Franje (1897.-1975./ a u knjizi piše godina smrti 1985., što je pogreška!/) iz sela Sultića kod Konjica, a zabilježio ih je zimi s 1957. na 1958. god. Franjo ih je pak čuo od Ivana Ivića Šunjića Buće (1881.-1957.), "koji je pjevao sa strašcu i oduševljenjem i smatran je za

U Mostaru je u izdavaštvu Hrvatskoga leksikografskog instituta Bosne i Hercegovine sa sjedištem u Mostaru izišla iz tiska vrlo zanimljiva knjiga s naslovom *Usmene epske pjesme iz Neretve kod Konjica*, što ih je zapisao dr. sc. Pavo Andelić. Knjigu su uredili Pavin brat mr. sc. Tomo i dr. sc. Marko Dragić, a uredničke poslove obavio je sa svojim suradnicima Ivan Andelić. Tehnički i grafički dio posla obavili su djelatnici *V. M. G. Grafika* iz Mostara. Knjiga je u tom smislu također besprijekorno urađena. Taj vizualni dojam pojačavaju umještne ilustracije što ih je uradio akademski slikar Ivica Čavar u suradnji s grafičarkom Brankom Čavar i našim velikim

jednoga od 3-4 najbolja pjevača (guslara) u okolici Konjica (uz Antu Ilića iz Mrkosovica, Matu Bilića Sreću iz Crnog Vrha i Nurku Šurkovića iz Bjelimića)", piše Pavo u svome proslovu. I Pavo je slušao ovoga guslara i zapisivao pjesme, ali je te pribilješke zagubio. Guslari su bili na cijeni kod puka, ali o njihovu raspoloženju ovisilo je na što će izaći pojedina narodna pjesma. Oni su znali pokatkada samo ispjevati temeljnu fabulu pjesme izbacujući opise, a pokatkad su upravo dodavali mnoštvo kićenih detalja kako bi svoje slušatelje zadržali u slušanju i držali u nutarnjoj napetosti. Narodna pjesma nastajala je upravo na taj način dodavanjem ako ju je pjevao vrstan pjevač, a mogla je biti i okrnjena u svojoj izvornosti ako ju je netko slabo zapamtio ili joj je uvijek nešto oduzimao smatrajući da to nije bitno. Iako je pojedinac začetnik epske pjesme, ipak je kolektiv njezin tvorac. Zajednica, odnosno vrsni pjevači u zajednici, pjevajući prijedložak dodavali su što je nedostajalo i tako je narodna umjetnina rasla i sadržajno i stilski, a najčešće stilski. Po tome su se i razlikovali narodni guslari. I jezik je bitan čimbenik u stvaralaštvu epske pjesme. U ovom slučaju prevladava ikavski ali ima i ijekavskih oblika koji dobro dođu u stvaranju nutarnje kohezije stihova, njihove rime i ritma.

U ovoj knjizi pjesme su originalne, osim nekoliko njih koje je zabilježio i Andrija Kačić Miošić u svome djelu *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*. Tu su pjesme o senjskim uskocima i kotarskim junacima koji se bore s Turcima ("uskočki ciklus"), zatim pjesma o Matiši Jankoviću koja je jedincata u našoj narodnoj epici, potom tu su i pjesme o borbama s Turcima u 15. st., pjesme o borbama za čast, o raznovrsnim nadmetanjima među kojima su i ona iz obijesti, zbog pljačke i otimačine, tu su i pjesme o pobratimstvima između kršćanskih i muslimanskih junaka, o ljubavi između kršćanina i Turkinje ili između Turčina i kršćanke Hrvatice...

Narodni pjesnik upotrebljava mnoštvo stilskih sredstava u ostvaraju ovih pjesmotvora, a najčešća su ona vezana za usporedbu, hiperbolu, alegoriju, anaforu, retorička pitanja itd.

Nakon progovora zapisivačeva slijedi tekst dr. Marka Dragića s naslovom *Povijesni pregled i poetika usmene epske poezije*. On kratko i jezgrovito govori o sumerskoj, babilsko-asirskoj, zatim staroegopatskoj, mezopotamskoj, indijskoj, sanskrtskoj i hebrejskoj književnosti, tu je kineska književnost, japanska, antička, srednjovjekovna, renesansna, barokna, neoklasistička, romantizam... Poseban je osvrt na pregled hrvatske usmene epske poezije od najstarijih vremena do pojaska ove knjige. Studenti imaju prigodu odavle naučiti ali i svi oni kojima je to manje poznato ili nepoznato. Potom slijede pjesme (Izbor djevojke, Janković Matiša i njegova majka,

Ženidba Senjanin Tadije, Pjesma o malom Matijanu, Od Trojana Ivo i Troglav Arapin, Ženidba bajrektara Luke, Trka u Zvorniku, Braća Senjkovići i ban Janjočki, Komjen bajrektar i Čerzelez Alija, Lički Mustajbeg i njegova kći, Ženidba Cmiljanić Ilije, Tamnovanje Bože Miljkovića, Ban Zadranin i Cmiljanić Ilija, Ženidba Save bajrektara, San Tade Budaline, Pjesma o Ilkoviću Dedi, Avdipaša i kralj Rakocija, Krla kapetan zavađa dvije carevine, Pjesma o Delibegoviću, Grdanović Meho i hadžija od Isma, te Ženidba Velagić Ahmeta), rječnik manje poznatih riječi mr. Tome Andelića, izvori i literatura, kratka biografija i bibliografija dr. Pave Andelića.

Ovom zbirkom epskih pjesama mogu se baviti razni stručnjaci, a među njima u prvom redu jezikoslovci i proučavatelji narodne književnosti.

Kad se pomno pročita ovaj svežanj narodnih epskih pjesama, koje su tekle iz mozga u srce i potom na usne kroz grlo snažnoga pjevača uza zvuke gusala u večernjim satima, onda čovjeku dođe želja da ih još jednom pročita ali malo sporije, odnosno da u njima uživa dulje kako bi mogao dovidjeti sav iskaz i svu širinu koju je u srcu i umu nosio sam pjesnik, odnosno kolektiv. I kad se i tako ovaj buket usmenih pjesmotvora pročita, opet se pojavi želja za novim čitanjem i promišljanjem o svakome opjevanom događaju... I na kraju, bilo bi najbolje kad bi se opet pred nama pojavio onaj guslar Bućo pa uz gusle pjevajući pojedine pjesme odveo nas duboko u noć kad se začinjala nova snaga za novi dan i novi oblik života za sebe, svoju obitelj, svoj rod, svoj narod, svoju vjeru. No, njega više nema među nama, ali njegov je duh tu kao i narodna epska pjesma.

Ilija Drmić